

Vergaderjaar 2020–2021

25 883

Arbeidsomstandigheden

Nr. 394

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 november 2020

De coronacrisis heeft een grote invloed op de manier waarop velen nu werken. Het heeft bestaande leef- en werkpatronen rigoureus doorbroken. Eens te meer blijkt hoe belangrijk gezond en veilig werken is. In deze brief informeer ik uw Kamer over de lopende en nieuwe initiatieven die ik neem om werkgevers en werkenden te ondersteunen bij het gezond en veilig werken op de thuiswerkplek. Ook wil ik uw Kamer informeren over mijn voornemen om samen met de SER tot een toekomstagenda te komen voor thuiswerken. Met deze agenda wil ik tot een antwoord komen op de vraag hoe het thuiswerken er na de coronacrisis uit kan zien en hoe we komen tot een betere balans van kantoor- en thuiswerken.

Via deze brief geef ik tevens invulling aan mijn toezegging in het algemeen overleg van 11 november jongstleden om voor het kerstreces de Kamer te informeren over mijn initiatieven op thuiswerken.

Aanleiding

Een van de grootste veranderingen op werkgebied betreft het thuiswerken. In verband met de bestrijding van het coronavirus geldt sinds maart het dringende advies van de overheid om thuis te werken waar dat kan. Drie maanden na de start van de maatregelen werkte 45 procent van de mensen thuis, waarvan twee derde volledig¹. Het aantal uren dat thuisgewerkt wordt is ook flink toegenomen. Werknemers die thuiswerken deden dat in 2019 gemiddeld 5 uur per week. Medio 2020 werd er gemiddeld 30 uur per week thuisgewerkt. Het RIVM rapporteerde² dat degenen die thuis kunnen werken aangaven dat zij eind september bijna drie kwart (72 procent) van hun wekelijkse werkuren thuis werkten.

¹ TNO: *NEA-COVID-19*

² RIVM gedragsonderzoek maatregelen welbevinden/naleven gedragsregels 2020

Nu er vanwege de bestrijding van het coronavirus langdurig moet worden thuisgewerkt is het cruciaal dat we ervoor zorgen dat er ook gezond en veilig thuis wordt gewerkt. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij werkgevers en bij werkenden zelf. Het is goed te zien dat daar afgelopen tijd veel op geïnvesteerd is. In verband met de mate en de duur van het thuiswerken, en het perspectief dat dit voorlopig nog niet zal veranderen, wil ik werkgevers en werkenden hierbij de komende periode intensief ondersteunen.

Gezond thuiswerken tijdens de coronacrisis

De veranderde werkomstandigheid als gevolg van het thuiswerken waar dat kan is ingrijpend voor werkgevers en voor werkenden. Hierbij zijn er zowel positieve als negatieve gevolgen te zien. Zo blijkt uit het TNO-onderzoek dat thuiswerkers over het algemeen een hogere autonomie en lagere taakeisen ervaren. Daarbij ervaren thuiswerkers een hogere productiviteit, minder reistijd en meer tijd voor ontspanning en sport.

Bij het langdurig thuiswerken zoals we dat nu doen wordt het echter steeds duidelijker dat het gezond en veilig werken ook thuis een belangrijke randvoorwaarde is gezien de fysieke en mentale belasting die hiermee gepaard gaat. Het thuiswerken gaat gepaard met veel beeldschermwerk en een toename van herhalende bewegingen. Ook het langdurig zitten en het krijgen van onvoldoende beweging is een risico voor thuiswerkers. Werknemers missen hun collega's en ook het sociale contact met klanten. Verder zien we bijvoorbeeld bij met name bij groepen als jonge werknemers en werknemers met jonge kinderen een negatief effect op de mate van werkstress die wordt ervaren. Werkgevers hebben minder zicht op hun werknemers en worstelen soms met het sturen op afstand.

De verantwoordelijkheid voor een gezonde en veilige thuiswerkplek ligt bij werkgevers en werkenden gezamenlijk. De werkgever dient op basis van zijn zorgplicht bijvoorbeeld thuiswerkvoorzieningen ter beschikking te stellen waar nodig en redelijk. Ook dient de werkgever de werknemers te instrueren en voor te lichten. De werkgever kan bij de zorgplicht ondersteund worden door preventiemedewerkers en de bedrijfsarts. Werkenden hebben een eigen verantwoordelijkheid om deze thuiswerkvoorzieningen ook daadwerkelijk te benutten en de instructies van de werkgever op te volgen. In het gesprek van de werkgever met werkenden is het juist nu belangrijk om samen periodiek stil te staan bij de fysieke en de mentale gezondheid van de thuiswerkende. Nog meer dan bij veel andere onderwerpen gaat het in het geval van thuiswerken om maatwerk en zijn persoonlijke woon- en leefomstandigheden van invloed op het thuiswerken.

Om werkgevers en werkenden bij dit alles te ondersteunen zijn er de volgende lopende en nieuwe initiatieven vanuit het Ministerie van SZW samen met sociale partners:

- SZW verstrekt actief informatie en tips over gezond en veilig thuiswerken op rijksoverheid.nl en op het Arboportaal³. Zo zijn er tips te vinden over voor het inrichten van een goede thuiswerkplek en hoe je vitaal kunt blijven en zijn de regels omtrent thuiswerken verduidelijkt. Voor leidinggevers zijn er bijvoorbeeld vlogs met tips over het leidinggeven op afstand: hoe hou je contact met je medewerkers? Deze producten van de eerdere Flitsactie Vitaal Thuiswerken van SZW

³ Zie [www.Arboportaal.nl/vitaal thuiswerken](http://www.Arboportaal.nl/vitaal_thuiswerken)

worden de komende weken periodiek via social media onder de aandacht gebracht.

- SZW richt een digitaal platform op voor werkgevers (via [slimwerkgeven.nl](https://www.slimwerkgeven.nl)) en werkenden (via [hoewerkt nederland.nl](https://www.hoewerkt nederland.nl)) met alle informatie over thuiswerken, regels, goede voorbeelden en tips. Onderzocht wordt hoe we werkgevers en werkenden verder kunnen faciliteren en stimuleren om te blijven thuiswerken. Hiertoe worden de belangrijkste weerstanden en belemmeringen om thuis te werken in kaart gebracht.
- Het project «Thuiswerken is topsport»⁴: dit project is een initiatief van VNO-NCW en MKB-Nederland en wordt gesubsidieerd door de Ministeries van SZW en VWS. Het project ondersteunt en stimuleert werkgevers en werkenden om ook thuis te bewegen en om te investeren in vitaliteit.
- Mentale vitaliteit: op 16 november start in de Week van de Werkstress een campagne om bewustwording te vergroten over de mentale vitaliteit van werkenden. Hierbij wordt onder andere aandacht besteed aan thuiswerkers: hoe voorkomen we burn-out en eenzaamheid onder thuiswerkers. Met tips en tools worden werkgevers en werkenden ondersteund.
- Burn-out: in een brede maatschappelijke samenwerking met onder andere sociale partners en de Ministeries van VWS en OCW op het gebied van burn-outklachten komt thuiswerken ook aan de orde.
- RI&E: via de lopende Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) campagne⁵ worden werkgevers gewezen op hun verplichting om de risico's voor werkenden in kaart te brengen en maatregelen te nemen, dit geldt ook voor de risico's voor thuiswerkers.
- Fysieke belasting: bij thuiswerken ligt in verband met het vele beeldschermwerk een verkeerde werkhouding of te weinig lichaamsbeweging op de loer. Fysieke overbelasting en onderbelasting vormen een gezondheidsrisico voor thuiswerkers. Om die reden wordt in het communicatietraject rondom fysieke belasting in 2021 extra aandacht besteed aan het voorkomen van fysieke klachten als gevolg van thuiswerken.
- Monitor: via de monitor Arbeid van TNO⁶ worden periodieke metingen verricht over de effecten van corona op de gezondheid van werkenden. De monitor volgt welke effecten het thuiswerken heeft op de fysieke en mentale gezondheid van werkenden, zodat er indien nodig extra maatregelen kunnen worden getroffen. Een tweede meting wordt op dit moment verricht, ik verwacht de uitkomsten hiervan in de tweede helft van december.

Thuiswerken na corona

De prioriteit voor de komende periode ligt bij het ondersteunen en faciliteren van werkend Nederland om gezond werkend de coronacrisis door komen. Tegelijkertijd is het van belang om met een blik op de toekomst gezamenlijk te bekijken wat we kunnen leren van deze periode van grootschalig thuiswerken en hoe we in de toekomst tot een optimale verdeling kunnen komen tussen kantoorwerk en thuiswerken. Ik wil graag dat we als samenleving lessen trekken uit dit immens «thuiswerk-experiment» waarin we opeens met elkaar zitten: welke goede zaken levert het thuiswerken ons op en moeten we behouden met het oog op de periode na corona? En welke negatieve effecten of belemmeringen worden ervaren die we nu al maar ook met het oog op de toekomst moeten verminderen? Zodat we voor de periode na corona op een situatie kunnen uitkomen die beter in balans is.

⁴ Zie <https://www.nlom.nl/project/thuiswerken-is-topsport/>

⁵ Zie www.arboportaal.nl/RIE campagne en <https://routenaar.rie.nl/>

⁶ Zie <https://www.monitorarbeid.tno.nl/>

De komende periode zal ik hiertoe in samenwerking met de SER het gesprek aangaan met de samenleving: werkgevers, werknemers, professionals, deskundigen en wetenschappers. Ook zal ik hier de sociale partners bij betrekken. Centraal staat de vraag: Hoe gaan we ons werk in de toekomst optimaal vormgeven, wat is een goede balans tussen op kantoor en thuiswerken? Op basis van dit gesprek dat ik samen met de SER met de buitenwereld voer zal ik in het eerste kwartaal van 2021 een adviesaanvraag richting de SER doen over het thuiswerken in de toekomst bezien van uit arbeidsomstandigheden. Met het advies van de SER in de hand wil ik een agenda voor de toekomst van het thuiswerken opstellen. Doel van deze agenda is om in kaart te brengen, te verkennen en te agenderen welke ontwikkelingen we nu zien op het gebied van thuiswerken; welke gevolgen die ontwikkelingen hebben in positieve en negatieve zin voor de samenleving, voor werkgevers en werkenden; en wat we kunnen doen om te komen tot een betere balans te komen (het goede behouden, negatieve effecten of belemmeringen, zoals wellicht op het gebied van wet- en regelgeving, te verminderen). Het streven is om met deze agenda voor de toekomst van het thuiswerken te bereiken dat SZW, SER, sociale partners, werkgevers en werkenden beter kunnen anticiperen op de ontwikkelingen in verband met thuiswerken nu maar ook voor de periode na corona.

Ik zal uw Kamer in het voorjaar van 2021 verder informeren over de stand van zaken van zowel de lopende activiteiten in verband met het gezond thuiswerken tijdens de coronacrisis als mijn initiatief voor de toekomst van het thuiswerken.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
B. van 't Wout